

***Univerzitetski klinički
centar Republike Srpske***

UNIVERSITY CLINICAL CENTRE OF THE REPUBLIC OF SRPSKA

Operacija katarakte – uputstvo za pacijente

Sadržaj

1 OPERACIJA KATARAKTE (OPERACIJA SIVE MRENE) sa implantacijom vještačkog intraokularnog sočiva.....	3
1.1 Šta je siva mrena - katarakta	3
1.2 Kako se liječi katarakta.....	4
1.3 Anestezija kod operacije katarakte	4
1.4 Vrste operacija katarakte	4
2 PREOPERATIVNA PRIPREMA:	5
2.1 Nalazi preoperativne obrade.....	5
2.2 Preoperativni oftalmološki pregled.....	5
2.3 Preoperativno ukapavanje lijekova	5
3 KOJE SU ŠANSE ZA USPJEH	6
4 MOGU LI SE OČEKIVATI KOMPLIKACIJE	7
5 POSTOPERATIVNO PONAŠANJE PACIJENATA	8
5.1 Prva kontrola	9
5.2 Druga kontrola	9

1 OPERACIJA KATARAKTE (OPERACIJA SIVE MRENE) sa implantacijom vještačkog intraokularnog sočiva

1.1 Šta je siva mrena- katarakta

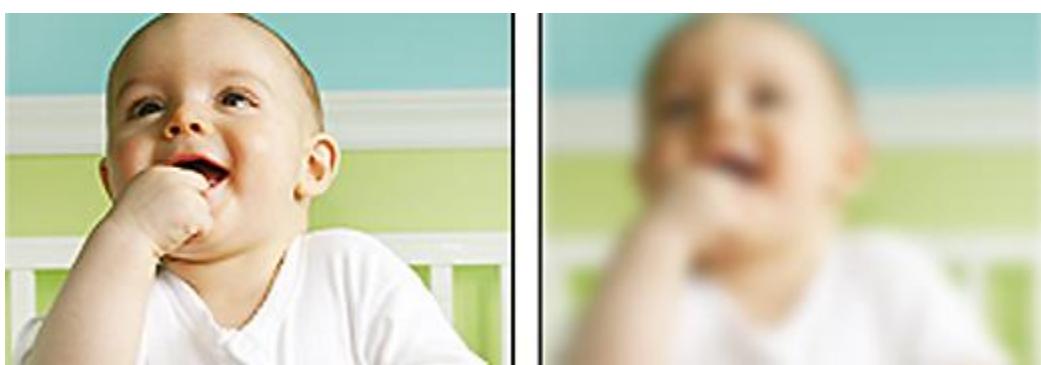
Katarakta predstavlja zamućenje sočiva u oku koje dovodi do smanjenja vidne oštine i vodeći je uzrok sljepila u svijetu. Najčešće se javlja u drugoj polovini života, ali može biti i urođena ili se javlja kao posljedica nekog drugog očnog ili sistemskog oboljenja. Tokom pregleda je veoma važno utvrditi da li je katarakta jedino oboljenje oka koje je dovelo do slabljenje vida.

Katarakta se lijeći isključivo hirurški. Sve one kapi za koje ste čuli u medijima da sprečavaju ili usporavaju razvoj katarakte su potpuno beskorisne.

Slika 1. Zrela katarakta lijevog oka

Kod pacijenta koji ima kataraktu sunčeva svjetlost i ostali izvori svjetlosti izgledaju presvijetlo i blješteći, te prilikom vožnje noću svjetla nadolazećih vozila izazivaju veći odsjaj nego prije razvoja katarakte. Takođe, pacijent koji ima kataraktu neće imati osjećaj intenziteta određenih boja kakav je imao prije nastanka iste.

Slika 2. Vid sa kataraktom je zamućen, boje su nejasne

Uzroci nastanka katarakte su najčešće povezani sa starenjem. Katarakta može nastati i kao posljedica povrede oka, raznih metaboličkih oboljenja (diabetes mellitus, galaktozemija), primjene lijekova (kortikosteroidi, lijekovi za sužavanje zjenice), kao komplikacija nekih drugih očnih oboljenja (uveitis, glaukom), a može se javiti i u sklopu nekih sindroma poput Daunovog sindroma itd.

1.2 Kako se liječi katarakta

Jedini način liječenja katarakte je operacija, tj. uklanjanje zamućenog sočiva i ugrađivanje vještačkog sočiva na isto mjesto. Operacija se radi isključivo pod operacionim mikroskopom.

1.3 Anestezija kod operacije katarakte

Najveći broj pacijenata se operiše u lokalnoj anesteziji koja se postiže ukapavanjem odgovarajućih kapi anestetika. Ponekad je potrebno uz anesteziju kapima primijeniti i anesteziju u vidu injekcije koja se daje ispod sluznice oka. Samo kod pacijenata sa kojima se prilikom preoperativnog pregleda ne može postići optimalna saradnja, zbog dezorientacije ili je riječ o djeci, operacija katarakte se radi u opštoj anesteziji.

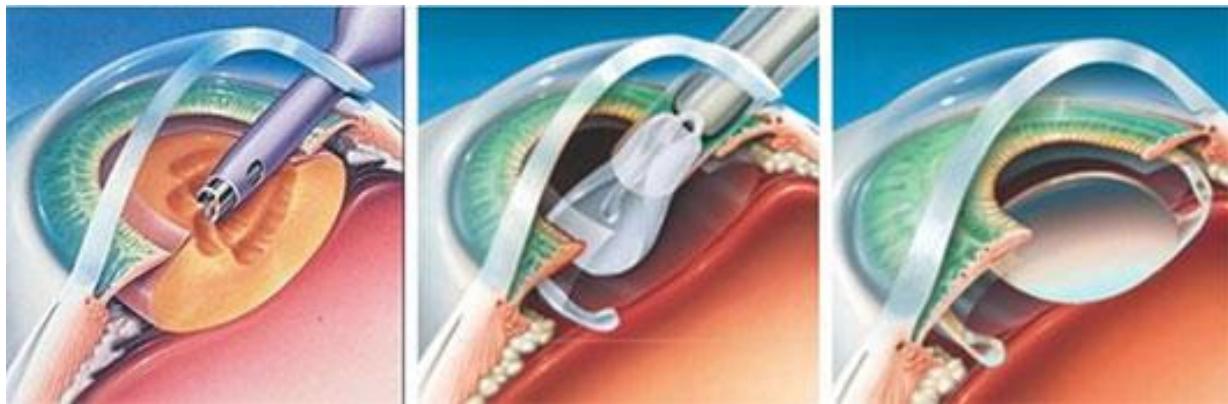
1.4 Vrste operacija katarakte

Postoje dva načina operacije katarakte:

- Fakoemulzifikacija je ultrazvučna operacija katarakte (a ne laserska operacija kako se često prepostavlja) sa malim rezom i ugradnjom savitljivog sočiva. Takvu vrstu operacije karakteriše brz postoperativni oporavak pacijenta. Ujedino predstavlja i najčešći operativni zahvat kod pacijenata sa kataraktom. U našoj Klinici se radi kod oko 95% pacijenata.
- Ekstrakapsularna ekstrakcija katarakte je klasična operacija sa većim operativnim rezom, gdje se ugrađuje tvrdo sočivo i operativni rez se zatvara hirurškim šavom. Ova operacija se danas rjeđe radi, i to uglavnom kod veoma zrelih katarakti.

O vrsti operacije dogоворит ћете се са Вашим лекаром.

У неким slučajevima nije moguće ugraditi vještačko sočivo па ће доктор предлозити ношење naočara или kontaktних сочива.

Slika 3. Ultrazvučna operacija katarakte sa ugradnjom intraokularnog sočiva

2 PREOPERATIVNA PRIPREMA:

2.1 Nalazi preoperativne obrade

Prije operativnog zahvata potrebno je uraditi laboratorijske analize(sedimentacija, krvna slika, diferencijalna krvna slika, nivo šećera u krvi, vrijeme krvarenja, vrijeme zgrušavanja, urea u serumu, kreatinin u serumu, urin), te rendgenski snimak srca i pluća, EKG kod porodičnog ljekara i pregled interniste radi dobijanja saglasnosti za operativni zahvat. Rezultati internističkog pregleda važe mjesec dana i moraju da sadrže precizno izjašnjenje o eventualnom riziku i kontraindikacijama za operativni zahvat u lokalnoj anesteziji. Ukoliko je operacija katarakte planirana u opštoj anesteziji, tada je neophodan i anesteziološki nalaz sa preciznim izjašnjenjem o operativnom riziku u opštoj anesteziji.

2.2 Preoperativni oftalmološki pregled

U sklopu pripreme za operaciju izvrši se detaljan oftalmološki pregled koji uključuje:

- provjeru vidne oštchine bez korekcionih stakala i sa korekcionim staklima
- mjerjenje očnog pritiska
- detaljan pregled prednjeg i zadnjeg segmenta oka na biomikroskopu
- ultrazvučni pregled oba oka uz izračunavanje dioptrijske vrijednosti intraokularnog sočiva koje treba da se ugradi prilikom operacije katarakte.

2.3 Preoperativno ukapavanje lijekova

Nekoliko dana prije operativnog zahvata pacijenti treba da koriste antibiotske i/ili druge kapi za oči koje je ljekar propisao, a u cilju smanjenja mogućnosti nastanka

zapaljenja i infekcije. U slučaju da pacijent uobičajeno u svojoj oftalmološkoj ili opštoj terapiji koristi neki od lijekova koji mogu da ometaju uobičajan tok operacije, prekida se njihova upotreba u dogovoru sa oftalmologom.

Na dan operacije neophodno je da pacijent uzme svu svoju terapiju koju svakodnevno koristi.

Slika 4. Oftalmološki pregled

3 KOJE SU ŠANSE ZA USPJEH

Kod većine pacijenata (90-95%) operacijom katarakte se postiže značajno poboljšanje vidne oštchine. Ipak, ukoliko je oko već prethodno oštećeno nekom drugom bolešću, kao što su oboljenja mrežnjače ili glaukom ili druga oštećenja vidnog živca, poboljšanje vidne oštchine može djelimično ili čak potpuno izostati. To znači da postoperativna vidna oština za svakog pacijenta ne zavisi samo od uspješno urađene operacije katarakte, nego i od uticaja ostalih okularnih oboljenja na funkciju vida. Zbog toga je veoma važan detaljan i pažljiv pregled svih strukturaoba oka prije operacije katarakte.

4 MOGU LI SE OČEKIVATI KOMPLIKACIJE

Nijedan operativni zahvat nije u potpunosti bez rizika. Takođe, nijedan ljekar ne može u potpunosti garantovati uspjeh operacije.

Komplikacije tokom operacije katarakte su rijetke i mogu se desiti u 1-2% slučajeva i uz svu maksimalnu pažnju hirurga, te da dovedu do oštećenja vida, infekcija, povišenja intraokularnog pritiska, iridociklitisa, otoka očnog dna (najčešće tačke jasnog vida), zamućenja rožnjače, krvarenja unutar oka, ablacija mrežnjače, potonuća prirodnog ili vještačkog sočiva. Treba napomenuti da su teške komplikacije kod operacije katarakte izuzetno rijetke.

Veoma značajno za ishod operacije je saradnja pacijenta prilikom operativnog zahvata.

Slika 5. Operacija katarakte metodom fakoemulzifikacije

5 POSTOPERATIVNO PONAŠANJE PACIJENATA

U cilju što bržeg oporavka nakon operacije katarakte i izbjegavanja komplikacija važno je pratiti uputstva oftalmologa.

OBAVEZNO KORISTITI SVU TERAPIJU NAVEDENU NA OTPUSNOJ LISTI !

Po izlasku iz bolnice:

Zaštitni zavoj se skida po dolasku kući i oko ostaje otvoreno.

Kapi za oči koristiti do kontrole koja se zakazuje 7 dana nakon izvršene operacije. Prije ukapavanja kapi dobro oprati ruke toplom vodom i sapunom. Od izuzetne važnosti je da se redovno i pravilno koristi propisana terapija. Prilikom korištenja kapi za oči potrebno je u oko ukapati samo jednu kap (jer u oko inače stane oko 1/3 kapi), zatim zatvoriti oči tokom 1-2 minuta i pritisnuti odvodni suzni kanalić koji se nalazi u unutrašnjem uglu oka prema nosu. Na taj način se značajno poboljšava iskoristljivost kapi u oku, jer se kapi mnogo duže zadrže u oku i bolje se rasporede po površini oka.

Slika 6. Način ukapavanja kapi za oči.

Tokom prvih nekoliko dana nakon operacije katarakte pacijent može imati osjećaj nelagodnosti u oku, povremeno osjećaj peckanja, grebanja, oko može biti crveno i suzno, uz osjećaj magle ispred oka, sa pojavom nejasnog vida, uz pojačanu

osjetljivost na svjetlost (sijalica, sunce...). U ovom vremenskom periodu izuzetno je važno oko ne dirati, ne trljati, kao i izbjegavati naprezanje i podizanje teškog tereta. Ukoliko pacijent primijeti crvenilo operisanog oka, pad vida ili bolove u operisanom oku, neophodno je da se što prije javi nadležnom oftalmologu.

5.1 Prva kontrola

Prva kontrola se zakazuje 7 dana nakon izvršene operativne intervencije. Nakon prve kontrole potrebno je nastaviti sa korištenjem kapi, ali se doza postepeno smanjuje. Uobičajeno je da svi simptomi nelagode postepeno nestaju tokom ovog perioda. Svakim danom pacijent će primjećivati da sve bolje vidi do narednog kontrolnog pregleda.

5.2 Druga kontrola

Druga kontrola se zakazuje 30 dana nakon prve kontrole. Smatra se da je za potpuno zarastanje rane i oporavak vidne oštchine neophodno da prođe 4 - 8 nedelja nakon izvršene operacije. Brzina oporavka je individualna i zavisi od brojnih faktora. Nakon ovog vremenskog perioda dolazi do potpunog oporavljanja oka i nakon toga se utvrđuje definitivna korekcija - dioptrija za naočale ukoliko je potrebno. Kod većine pacijenata biće potrebna korekcija za blizinu, jer se operacijom katarakte uklanja mogućnost akomodacije – izoštravanja vida za gledanje predmeta na blizinu.

Važno je:

- Ne trljati oči rukama
- Ne dozvoliti da u oko uđe: voda, sapun i šampon tokom prvih 7 postoperativnih dana
- Ne kupati se u jezeru, rijeci ili bazenu narednih mjesec dana
- Ne koristiti maskaru ni drugu šminku za oči narednih mjesec dana
- Ne podizati težak teret i ne saginjati se
- Izbjegavati dim, prašinu, vjetar, izlaganje prljavštini
- Pri izlasku napolje koristiti zaštitne naočale za sunce

Česta pitanja koja nam naši pacijenti postavljaju odnose se na vrijeme koje je potrebno da prođe od operacije katarakte do obavljanja nekih aktivnosti, pa dajemo konkretne odgovore:

- Obavljanje lakših domaćih poslova - poslije 7 dana
- Vožnja automobila - poslije 4 nedelje
- Obavljanje lakih fizičkih aktivnosti - poslije 4 nedelje
- Obavljanje težih fizičkih aktivnosti - poslije 8 nedelja
- Obavljanje bračnih dužnosti - poslije 8 nedelja
- Nastavljanje svih fizičkih aktivnosti - poslije 12 nedelja, ali se i dalje nakon operacije katarakte više nikada ne smiju podizati veoma težak teret.

Na kraju da napomenemo:

OPERACIJA KATARAKTE JE NAJČEŠĆA OPERACIJA KOJA SE IZVODI U MEDICINI. OPERACIJA KATARAKTE JE I INTERVENCIJA SA NAJVJEŠTJENIJIM USPJEHA.

Ako Vam je Vaš oftalmolog ustanovio postojanje katarakte na jednom ili oba oka možda će biti potrebno da se to oko operiše što ranije, a možda će trebati više vremena (1 - 2 godine) da se utvrdi da li će se Vaša katarakta dalje razvijati i remetiti vidnu oštrinu ili će ostati na početnom stadijumu razvoja uz očuvanu vidnu oštrinu zahvaćenog oka. Nije kod svake katarakte neophodan operativni zahvat, jer postoje brojni slučajevi katarakte kod kojih vidna oštrina ostaje potpuno očuvana tokom cijelog života i nema indikacija za operativno liječenje. U svakom slučaju potrebne su redovne oftalmološke kontrole i praćenje pacijenta.

Operacija se najčešće vrši u kapljici anesteziji i traje kratko (oko pola sata). Tokom tog vremena pokušajte da se skoncentrišete da ostanete mirni, slušajte muziku koja se uvijek tiho čuje u našoj operacionoj sali i slušajte riječi Vašeg hirurga i ostalog osoblja operacione sale. Ukoliko osjetite bilo kakve smetnje tokom operacije obavijestite Vašeg hirurga o tome.

TOKOM OPERATIVNOG ZAHVATA NEOPHODNO JE DA BUDETE POTPUNO MIRNI I DA GLEDATE PRAVO U SVJETLO OPERACIONOG MIKROSKOPA IZNAD VAŠE GLAVE. NIJE DOZVOLJENO PRIČANJE, KAŠLIJANJE, POMJERANJE NA OPERACIONOM STOLU, JER SU INSTRUMENTI HIRURGA TOKOM OPERACIJE U VAŠEM OKU.

Vaša Klinika za očne bolesti Univerzitetskog kliničkog centra Republike Srpske

**Načelnik Klinike za očne bolesti
Prof. dr sc. med. Milka Mavija**
